
Denis Buican
(Dumitru Buican-Peligrad)

Viață sfârtecă
între Răsărit și Apus
- memorii -

Respect pentru oameni și cărți

Preda, Victor – 70, 82
Prigent, Michel – 132, 140

Racotă, Radu – 66, 135
Racoviță, Emil – 80
Racoviță, Ștefan – 66, 135
Raffarin, Pierre – 145
Raicu, Petre – 82, 83, 84
Ralea, Mihai – 74, 75
Rădescu, Nicolae – 30, 93
Răutu, Leonte – 121
Rebreanu, Liviu – 40
Rémond, René – 184, 194
Ribbentrop, Joachim von – 19, 39
Rimbaud, Arthur – 101, 127, 129, 196
Roșianu, Mihail – 32
Roche, Jean – 79, 115, 116
Rochette, Nicole – 166
Roger, Jacques – 126, 127, 128
Roller, Mihai – 54
Roman, Petre – 190
Romanov, Nikolai – 31
Roosevelt, Franklin Delano – 5, 18, 25, 26, 27, 28, 29, 33, 109, 110, 176

Rostand, Edmond – 180
Rostand, Jean – 12, 115, 120, 127, 131, 138, 150, 155, 175, 180, 181
Ruffié, Jacques – 183, 184

Sadoveanu, Mihail – 100
Saharov, Andrei – 178, 196
Saint John Perse – 125, 130
Saint-Pierre, Bernardin de – 91
Sandu-Aldea, Constantin – 78
Sartre, Jean-Paul – 182
Sălăgeanu, Nicolae – 65, 82, 83
Săulescu, Nicolae – 65, 69, 70
Săvulescu, Alice – 53, 61, 65, 69, 82, 83
Săvulescu, Traian – 11, 53, 61, 62, 63, 65, 83, 84
Schopenhauer, Arthur – 13, 40, 90, 193, 202
Seidel, Jean – 166
Shakespeare, William – 40
Shaw, Bernard – 181
Sima, Horia – 96
Simian, Dinu – 50, 51, 116
Simian, Mira – 116
Socrate – 40, 90, 178, 200
Sollers, Philippe – 129, 137, 145
Soljenitîn, Alexandr – 6, 128
Stalin, Iosif Visarionovici – 5, 18, 19, 23, 27, 30, 33, 35, 36, 38, 49, 50, 52, 55, 56, 59, 62, 97, 109, 132, 191

Stoenescu, Florin – 25, 32

Stolojan, Sanda – 127, 128, 138
Stugren, Bogdan – 86, 88, 89, 135

Săguna, Andrei – 44
Ștefan cel Mare – 16
Șteflea, Ilie – 5, 25, 26
Știrbei, Barbu – 27, 29, 48, 95, 110

Tarnovski, N. – 83
Taton, René – 115
Tănase, Virgil – 151, 152
Tătărescu, Gheorghe – 10, 29
Teodoreanu, Al. Ō. (Păstorel) – 38, 51, 99
Thieffry, Denis – 183
Toma, A. – 38, 98
Toma, Sorin – 38, 98
Topârceanu, G. – 100
Torquemada, Tomás de – 98
Tort, Patrik – 132
Toulouse, Frédéric – 138
Traian – 18, 43, 48
Triolet, Elsa – 131

Țepeș, Vlad – 17, 191

Ulrich, Roger – 118

Valéry Paul – 127, 129
Vavilov, Nikolai – 55
Vayssière, Paul – 88, 89
Vecitmov, Inge – 79
Velius, Francis – 156
Vercingetorix – 26, 199
Verlaine, Paul – 127, 196
Vișoianu, Constantin – 162
Vianu, Tudor – 100
Villon, François – 127
Virgiliu – 7, 178
Vivien, Alain – 125
Vișinski, Andrei I. – 30
Vlahuță, Alexandru – 39
Voiculescu, Toma – 52
Voiculescu, Vasile – 38
Voltaire – 187

Wagner, Richard – 124
Weismann, August – 69
Wolf, Etienne – 133, 150, 180, 183

Zamanski, Marc – 118
Zamfir, Zorin – 81
Zarai, Rika – 141
Zilber, Belu – 73, 86, 93

Cuprins

Lucrări de același autor	3
Singur împotriva a două sisteme	5
Cuvânt-înainte	8
Glorie și durere	10

Partea I: RĂSĂRITUL – ROMÂNIA	15
Rădăcini	17
22 iunie 1941	19
Război	23
Jocul cu focul	25
23 august 1944	29
Tranziție teroristă. 1944-1948	32
Alegeri măsluite și procese trucate	35
Răscruce pe cruce: 1948	37
14 ani: împlinire în nefericire	40
8/9 septembrie 1948 – 17 aprilie 1951	41
Viață câștigată și irosită	43
Viața tatii în Vechiul Regat – începuturi și împliniri	45
Anii tragici: 1948-1951-1953...	48
Învățământ și cercetare științifică	53
Epoca micurinișă și lisenkistă: 1948-1965	55
Viață universitară și cercetare primejdioasă	58
Tribulații universitare	61
Terra Fundulii	65
Lupta pentru doctorat și rezultatele cercetării	69
Răscruci politice: 1958-1964	73
Tranziție nesigură: 1963-1964	77
Ultima perioadă în România: lupte științifice și politice	81
Tribulații la cenzură: odiseea unei cărți	86
Facultatea de Filozofie și Universitatea șerală de marxism-leninism	90
Dogmatism și dialectică: scleroza minciunii	93
Tomate – verzi și roșii – de la legionari la comuniști	95
Poezia – Cenușăreasă – Împărăteasă	98
Ultimii ani din România: luptă științifică și politică	104
Dreptate vinovaților și nevinovaților	109

Partea a II-a: APUSUL – FRANȚA	113
În pragul Occidentului	115
Necazuri universitare și politice la Paris	118
Lupul – filozof – moralist de la Dijon	123

Respect pentru oameni și cărți

Poezia sub copita Boului de Aur	127
Afacerea Lisenko... la Moscova-pe Sena	131
Alte lupte de idei în jurul Lisenkismului	137
Publicații și lupta împotriva cenzurii	144
Mascarade manipulate și răpiri truate	148
O jurnalistă năimită: Monica Lovinescu	153
Agresiuni telegidate și capcane ratate	155
Tentative de asasinat moral	162
Tribulații judiciare în luptele pentru dreptate	168
Relații și congrese internaționale	175
Alte întâlniri occidentale de excepție	180
Revenire spre Carpați: 1989 și anii următori	189
Ultimii ani: filtraje și sabotaje	193
Schimb strâmb: miere pentru fiere	198
Cuvântul din urmă	201
 Partea a III-a: EVOLUȚIA VIEȚII ÎN IMAGINI	 203
Index	219

Partea I

RĂSĂRITUL – ROMÂNIA

Rădăcini

Dezvoltat – ca un arbore – în cercuri concentrice din ce în ce mai largi, selectiv și auto-selectiv, îmi trag rădăcinile din tărmurile Carpaților și plaiurile Oltului. Dar, ajuns pe malurile Senei, în umbrele și luminile Luvrului, am înțeles că m-am aflat, dintotdeauna, pe orbită europeană și universală prin lecturile copilăriei și adolescenței, prin cercetările tinereții și prin călătoriile vârstei adulte – geografice și mentale.

Vin dintr-o străveche ramură din Mărginimea Sibiului, din Săliște, unde strămoșul tatălui, cneazul-județ Nicolae Peligrad, a întemeiat o școală – prima sau printre cele dintâi din țările românești, pe vremea voievodului Mihai Viteazul, în timp ce boierii Borcea, străbunii săi materni au ctitorit Biserica Mare din aceeași localitate, declarată monument istoric la propunerea lui Nicolae Iorga.

Fiu natural și adoptiv al unui boier filantrop, Dumitru Peligrad, descind după mama naturală, Elena Buican, dintr-o stirpe de țărani slobozi, frunțași în satele lor de pe malurile Oltului, unde unii dintre ei deveniseră învățători și profesori.

Faptul că m-am născut astfel ține de un hazard excepțional: tatăl, Dumitru Peligrad, divorțase dintr-o primă căsătorie din pricina sterilității soției și, în 1919, la 42 de ani se recăsătorise cu Olimpia Șteflea, atunci în vârstă de 17 ani, care îi dăruise un copil, mort de pneumonie la câteva luni de la naștere. Or, după aceasta, Olimpia Peligrad, devenită mai târziu mama adoptivă, nu a mai putut da ființă unui alt descendent. Și astfel, m-am ivit dintr-o înțelegere între soții Peligrad – doritori să aibă un urmaș – și familia bunicului Gheorghe Buican, care – în același scop – a fost de acord ca fiica sa – atunci în vârstă de 18 ani – să aibă un copil cu tata, de care o despărțea o diferență de 40 de ani. Acest copil, recunoscut și înfiat, era destinat să poarte moștenirea unor neamuri ce își împlântau rizomii în umbra și lumina mileniilor și veacurilor istorice.

Precum am înțeles – după împlinirea vârstei de 14 ani, când mi s-au spus aceste adevăruri, ascunse până atunci copilului – tata fusese inspirat de exemplul dinastiei Basarabilor, din care, prin boierii Borcea, se trăgea, după cercetările profesorului Nicolae Iorga. Istoria țărilor românești arată că cei mai vestiți domnitori erau copii din flori sau ieșiți din ramuri având o astfel de sorginte. De pildă, Ștefan cel Mare era fiul lui Bogdan, copil din flori al voievodului Alexandru cel Bun, iar din descendența lui s-a remarcat, îndeosebi, Petru Rareș; vărul său dinspre mamă – doamnă din dinastia Basarabilor – Vlad Țepeș aparținea Drăculeștilor, descendenți din flori ai domnitorului Mircea cel Bătrân. Mihai Viteazul se dădea el însuși drept fiu natural al voievodului Pătrașcu cel Bun, dar fiind copil postum, genealogia nu pare a fi tocmai bine precizată.

Oricum, principiul de succesiune la tron al țărilor românești era electiv-selec-tiv, pretenții la coroană se cereau a fi „os de domn” – din căsătorie oficială ori din flori. Îmboldit și de astfel de pilde istorice, tata voia, cu orice preț, un moșteni-tor al numelui și averii pe care și-o făurise: un fel de cnezat al Mărginimii, făcându-și sieși deviza unui Cezar – dinaintea cezarismului – mai bine primu-n acest sat, decât al doilea la Roma...

Strămoșii fuseseră fruntași în Săliște și Măginime, unii, după legendă, de la Burebista și Decebal – cetatea dacică Tilișca, așezată pe deal la câțiva pași de reședințele noastre, fiind ultima căzută în mâna legionarilor cuceritorului Traian. După tradiție, acest ultim leagăn al regilor daci, prăbușit în fața biruitorilor după si-nuciderea viteazului Decebal, a opus o rezistență înversunată, apărându-și liberta-tea, iar sora regelui, aflată în cetate, a fost ucisă punându-și mâna în locul drugului spart al ultimului zăvor care o despărțea de năvălitori, de legiunile romane rămase sub denumirea de „lighioane” în amintirea veacurilor următoare.

Oricum, aurul răpit dacilor nemuritori – sau care se cred astfel, după Herodot, „cei mai viteji și mai cinstiți dintre traci” – a contribuit de atunci la pro-speritatea Romei și la înfrumusețarea sa, grație, mai ales, a Columnei și a Forului împă-ratului Traian. Coloana Traiană reprezintă nașterea, în sânge și moarte – a unui po-por daco-roman și, parcă, un simbol precursor al tuturor năvălirilor de mai târziu, printre care – ultima, groaznică – a roboților sovietici sprijiniți, vrând-nevrând, de complicitatea Vodka-Coca reprezentată de către „corifeii” triumfători Stalin – Roosevelt, a căror coadă era Churchill.

Istoriografii – dintre care cei mai mulți nu-s decât „histrionografi” – au pre-zenzat, falsificând adevărul, invazia sovietică din 1944-1945 ca pe o „eliberare”, în timp ce se trecea de la jugul național-socialist hitlerist, la cel communist-stalinist pen-tru toată Europa de la Nistru la Berlin. Dacă țările conduse de Roosevelt și Churchill au câștigat războiul anti-hitlerist – alături de tovarășul lor Stalin – în schimb au pier-dut pacea până cel puțin în 1989, când se surpă, în sfârșit, zidul rușinii.

Pot spune aceasta, cu atât mai mult, că dintru început – de la vârsta de 7 ani – am fost împotriva dictaturii militare a mareșalului Antonescu, un Pétain român care nădăjduia că Hitler va răsplăti țării o alianță credincioasă puterilor Axei.

22 iunie 1941

„Soldați, treceți Prutul!” – un astfel de ordin militar era de așteptat în vede-rea recuperării Basarabiei care fusese smulsă României prin pactul Hitler-Stalin sau Ribbentrop-Molotov. Greșeala politică a mareșalului Antonescu fu, însă, de a co-manda și depășirea liniei Nistrului, frontiera tradițională românească.

Memorandumul pe care i l-a transmis Iuliu Maniu conducătorului cerea tocmai oprirea armatei române la această frontieră naturală și tradițională. Dar mareșalul An-tonescu înțelegea să declanșeze o cruciadă împotriva bolșevismului, alături de armata germană, în nădejdea că țara va fi astfel invitată la masa învingătorilor, va recâștiga Ardealul răpit prin Dictatul de la Viena, ba chiar și Transnistria, ca pe vremea Ducăi Vodă, de tristă amintire, ce se intitula domn al Moldovei și... hatman al Ucrainei.

Memorandumul lui Iuliu Maniu era, totuși, foarte limpede; odată ajunsă la Nistru – limita naturală a frontierei răsăritene a țării – armata română trebuia să se oprească și să-și rezerve forțele în vederea apărării granițelor firești. O astfel de con-cepție geopolitică era împărtășită de clasa conducătoare liberală și național-țără-nistă, cel puțin în marginea sa mai lucidă.

Într-o conversație de salon – la care, de obicei, nu erau admiși alți copii care nu-și știau ține gura – unde se aflau prezenți oameni din înalta societate a vremii, dar de diferite nuanțe politice, m-am amestecat într-o discuție care se încingea, spu-nând că avea dreptate domnul Iuliu Maniu să se împotrivească deciziei mareșalului Antonescu de a se trece Nistrul, întrucât și politica tradițională a strămoșilor – dom-nitorilor Basarabi – cerea să nu ne întindem mai mult decât ne este pătura, ca să nu ajungem goi în frig.

Aceste cuvinte – care vedeau că nu eram pueril nici la 7 ani, precum, probabil, nu-s ramolit nici la peste 70 – au fost raportate dictatorului, probabil de generalul Pantazi, ministrul de Război, care se afla prezent. După mai multe săptămâni, întâl-nindu-mă la o reuniune, generalul Pantazi mi-a atras atenția că mareșalul ne-a spus înain-tea unui Consiliu de Miniștri că, în afară de trădătorii de țară care se împotrivesc politicii sale de alianță cu puterile Axei contra bolșevismului, se mai află încă doi care se opun: un bătrân care a dat în mintea copiilor și un copil care se crede mare înțelept...

Înțelegând că bătrânul de care se vorbea era Iuliu Maniu, iar copilul eu în-sumi, i-am replicat generalului că-i poate spune mareșalului că face ce obișnuiește, atacând pe alții și lustruindu-se pe sine: se oglindește în propriile-i cizme...

Nu știu dacă Pantazi a avut curajul să-i raporteze șefului astfel de cuvinte, în-trucât n-am mai avut, în această privință, niciun ecou.

Spuneam că nu eram pueril nici la șapte ani și că, probabil, nu-s ramolit nici

Respect pentru oameni și cărți

la șaptezeci. Trebuie să adaug însă: din păcate... Într-adevăr este, fără îndoială, mai bine să ai un creier neputincios de a-și da seama în ce lume josnică – *urbi et orbi* – ne aflăm.

Antonescu era un conducător al statului autoritar, adică un dictator. Dar dictatura militară a fost, ca să zic așa, pregătită de anii de dictatură regală și de tulburările din decada precedentă următoare morții – cu bănuială – a veșnicului vizir Ionel Brătianu și, în același timp, a regelui Ferdinand. Aceste morți deschideau drumul întoarcerii dezmoștenitului rege Carol II care pune punct, în 1930, regenței numită să susțină coroana fiului său minor Mihai I.

Iuliu Maniu, președinte al Consiliului de Miniștri, a permis, vrând-nevrând, întoarcerea ca rege, în 1930, a prințului Carol – dezmoștenit din pricina comportamentului destrăbălat și exilat în străinătate. Regenta părea nestabilă în acele vremuri dificile iar mulți ofițeri superiori – foști tovarăși de chef ai tânărului Carol – făceau presiune asupra președintelui de consiliu care, de baștină din Transilvania, n-avea autoritatea unui Ionel Brătianu asupra armatei. Pe deasupra, Maniu s-a încrezut și în cuvântul regelui că va sosi singur fără amanta oficială Elena Lupescu, care scandaliza morala tradițională și care – având și origine evreiască – dădea apă la moară unor curente naționaliste, exacerbându-le în mișcări șovine, întrucât apărea ca un fel de matcă a tuturor răutăților – egeria-megeră a corupției regale.

Neținându-se de cuvânt, Carol veni singur în țară, de ochii lumii, dar după câteva săptămâni își aduse și țitoarea care nu era pentru norod decât o „capră ispășitoare”, când adevăratul vinovat era țapul. Iuliu Maniu – consecvent cu sine însuși – și-a dat demisia, deschizând astfel, fără voie, perioada tragică 1930-1940, premergătoare Conducătorului Antonescu, în care camarila regală și violența legionară își ascuțeau cuțitele reciproc, justificându-și, astfel, nelegiuirile.

Una dintre cele mai vechi amintiri politice este momentul tulburător în care radioul ascultat în conacul de la Mamura anunță asasinarea președintelui consiliului de miniștri Armand Călinescu, considerat de către Garda de Fier un fel de călău vultur, în slujba camarilei de la palat.

Abyssus abyssum invocat: crimele răspund crimelor, iar asasinatelor „regale” le răspund asasinatele „legionare” și vice-versa... Astfel, dezordinile și debandada din timpul domniei lui Carol II, care în 1938 a instaurat oficial dictatura regală și partidul său unic, au fost semnele precursorale ale dictaturii militare a generalului Antonescu, autoproclamat mareșal și conducător al statului sub coroana slabului de vârtute Mihai I, care nu fu decât un fel de marionetă intronizată, până la abdicarea sa forțată în fața comuniștilor, la sfârșitul anului de dizgrație 1947.

Vremurile tulburi, încărcate de primejdii, au ascuțit, fără îndoială, o precocitate naturală care mă făcea să înțeleg sacrificiile trecutului – începând de la 2-3 ani mi se recita din *Miorița*, moartea Brâncoveanului și *Toma Alimoș*, în versiunea baroului Alecsandri, pe care se altoiau nenorocirile prezentului. De la ciobanul Mioriței,

erou al Carpaților, la Siegfried, viteazul Nibelungilor – a căror legendă o citeam în jurul vârstei de șapte ani – și, mai înainte, la Hercule – ars pe propriu-i rug ca să scape de suferința cămășii otrăvite – simțeam că umbrele morții bântuiau coclaurii balaurilor ce n-aveau îndurare, nici pentru slabi nici pentru puternici, care nu puteau, totuși, să nu aibă câte o spărtură la za... care să-i facă vulnerabili. De altfel, Homer arată în *Iliada* gloria unui Ahile, căruia, totuși, săgeata îi va găsi călcâiul – singura parte din trup ce-i putea fi străpunsă...

Cea mai veche amintire de crimă politică actuală o am – precum am amintit – de la vreo patru ani când radioul a anunțat uciderea lui Armand Călinescu. Nu era vorba decât de un preludiu în pragul altora, mult prea multe, de la genocidul de rasă la genocidul de clasă... Dar, copil fiind, mi-aduc aminte, de asemenea, de năvălirea trupelor lui Mussolini în Albania, când crainicul de la radio se înduioșă de soarta reginei care fugise din palat cu pruncul în leagăn... Impresionat de o astfel de știre am îngânat, public, un distih: „Cu regina – Geraldina...”

Acest micro-vers din 1939, la 4-5 ani, nu este totuși cel dintâi... Impresionat de legende în care Făt-Frumos, Ahile ori Siegfried erau uciși cu lașitate – precum ciobanul mioritic – îngânăm încă de la trei ani – câteva rime:

Făt-Frumos – Firoscos –
Vis –
Ucis...

Printr-un transfer de la istoria omenirii la istoria păsărilor mele de curte adre-sam micro-rime Blândeii, cloșca preferată, căreia îi admiram puii jucându-se-n iarbă, pe care un eret îi pândea din frunziș:

Blândă, Blândă
Viața este o osândă...
... sau la moartea unui găscan preferat:
Drag găscan
năzdrăvan –
Mort precum un bolovan...

Tragediile curții de păsări se ascuțeau pe dramele politice: parcă în micro-cosmosul lumii animale vedeam oglinda unei „lupte pentru existență” și a unei selecții prin moarte, adesea nedreaptă și, de multe ori, exacerbată, de mesianisme laice și religioase. 21/22 iunie 1941 îmi puse pe suflet o amprentă indelebilă: e sfârșitul unei perioade tulburi și începutul unei vânturi în care crimele artizanale dinainte deveneau crime de masă și unde inșii deveneau marionete în dansul mecanic al morții programate de forțe vizibile în demagogia lor, dar obscure în străfundul creierelor

reptiliene insuficient controlate de neocortex, care le declanșau ca într-un fel de teatru al absurdului ce devenea teatru de război, al asasinatului colectiv, unde mă-tăuzele mesianismelor laice și religioase binecuvântau baionetele.

De atunci îmi străfulgeră în suflet un tablou curios – un fel de presentiment nefast care, poate, nu-i decât o coincidență... între vis și realitate.

Trezit în dimineața de 21 iunie, în jurul orei 5, m-am ridicat pe marginea patului și am văzut în cameră o umbră de urs negru care se mișca și mă privea cu ochi de cărbune; îi urmăream mișcările, în același timp cu teamă și stăpânit de curiozitate. Copil sceptic, mă întrebam dacă-i un fel de strigoi sau numai o arătare a minții netrezită deplin din somn...

Atunci am strigat către părinții care dormeau în camera de alături și mama veni și puse capul lângă al meu ca să privească în aceeași direcție, dar n-a văzut nimic și, în aceeași clipă, ursul de fum s-a tăiat în două și a dispărut.

Viziune prevestitoare – imagine subconștientă a amenințării U.R.S.S.-ului – ori prelungire a somnolenței nocturne?

Război

Mesianismele se băteau ca vâlvele – în zicalele norodului – cap în cap. Marxism-leninismul unui Stalin – care făcea din „proletariat” un fel de surogat al „poporului ales” al Bibliei – și național-socialismul unui Hitler, care ridica rasa „ariană” inexistentă la același nivel providențial, deveneau incompatibile: în geopolitica globului nu încăpeau 2-3 sau mai multe rase ori populații „alese”... De aici lupta înverșunată pentru așa-zisul spațiu vital. Dacă Hitler n-ar fi avut nebunia grandorii „ariene” și ar fi respectat pactul cu Rusia sovietică care a răpit Polonia, Țările Baltice și Basarabia, este probabil că fața globului ar fi arătat altfel. Germania ar fi colonizat toată Europa până la demarcația cu Rusia, Africa și Orientul Mijlociu cu rezervele-i de petrol, Rusia sovietică s-ar fi întins către coloniile engleze și franceze din Asia până la marea Indiei, iar al treilea cuceritor – Japonia – ar fi cuprins China, Asia de Sud-Est și Indonezia. Statele Unite, mărginite la America de Nord și de Sud, n-ar fi intrat în focul războiului dacă n-ar fi existat nicio șansă de a-l câștiga în fața unei astfel de „treimi” totalitare și războinice...

Dar cum istoria nu poate fi „refăcută”, nebunia dictatorului național-socialist a dezlănțuit un război care avea să-l îngroape sub ruinele Berlinului, invadat de Armata Roșie. Dar câtă suferință avea să aducă un astfel de război țărilor mici din centrul și răsăritul Europei, printre care și România, silită de împrejurări să intre în bătălie pentru recuperarea Basarabiei alături de puterile Axei.

N-am avut parte de o adevărată copilărie; o precocitate naturală, care-mi dădea la șapte ani maturitatea pe care mulți n-o ating niciodată, era ascuțită de presiunea evenimentelor de o gravitate excepțională cărora le eram martor și pe care încercam să le evit ori să le domolesc, în măsura posibilului.

Am avut nenorocul să nu fiu pueril la șapte ani și nici ramolit la peste șaptezeci: poate – de așa fi fost născut altfel – m-aș fi lăsat înșelat de iluzia fericirii într-o astfel de lume josnică, unde – cum spunea tovarășul întru Poezie, Mihai Eminescu – „virtutea-i o nerozie, geniul o nefericire”, iar rivalul său, poetul Alexandru Macedonski – „virtutea e o crimă/ și crima cea mai neagră virtute mai sublimă...”.

Oricum, fiind ceea ce sunt, m-am găsit din mult prea fragedă copilărie implicat și imbricat într-o viață politică și socială care a zdrobit pe mulți adulți.

Dintotdeauna sceptic în ce privește religiile mesianice, mai târziu, agnostic, am fost totuși, din datorie socială, naș la botezul mai multor fini apropiați de vârsta mea. De pe la 3-4 ani participam – după dorința părinților lor – la bisericile din Mamura Oltului ori din Săliștea Sibiului la ritualul scufundării în cristelnița plină de apă a finilor, de obicei la opt zile de la naștere... și la fiecare botez dădeam monezi de aur să le fie de noroc.